

s obsahem fytohormonů pro stimulaci zakořeňování řízků ovocných a okrasných dřevin. Zjistil, že využití regulačních roztoků může zabránit opadu plodů u jabloní a také bobulí u těch odrůd bramboru, kde opad znemožňoval využití semen pro šlechtění rostlin. Fytohormonálními postřiky zeleninových kultur v kombinaci s aplikací mikrobiogenních prvků stimuloval růst rostlin. Pokoušel se též o prodloužení odpočinku pupenů ovocných dřevin jejich postřikem fytohormonálními roztoky v inhibičních koncentracích, aby se zjara pozdrželo rašení pupenů, a zabránilo se tak zhoubnému účinku případných pozdních jarních mrazů na květy. Poznal i možnost využití fytohormonálních substancí k zabránění nežádoucího růstu klíčků uskladněných hlíz bramboru. Studoval též regulaci dormance obilíků ječmene ve vztahu ke giberelinům apod.

Tyto a mnohé další možnosti regulace růstu rostlin po vhodných aplikacích fyto-

hormonálních preparátů byly jistě nezbytnou etapou výzkumu, ale dnes už z velké části ztratily svou aktuálnost. Metodami genového inženýrství můžeme totiž zasahovat do utvářecích pochodů rostlin bez ekologického rizika spojeného s vnějšími aplikacemi růstových regulátorů. Známe dnes i četné geny, resp. enzymy odpovědné za syntézu jednotlivých fytohormonů. Stále aktuální však pro praxi zůstalo přímé využití fytohormonů k zakořeňování řízků dřevin a pro množení a šlechtění rostlin pomocí moderních biotechnologií, zejména při kultivaci buněk, pletiv a orgánů rostlin za sterilních podmínek *in vitro*. Bez těchto biotechnologií není myslitelný další pokrok při tvorbě kvalitních a výkonných odrůd kulturních rostlin. Právě k tomuto stupni využití fytohormonů však nesporně přispěli ti, kteří fytohormonální výzkum prováděli od jeho počátku ve druhé třetině 20. stol. K nim na předním místě patřil

prof. Podešva. Výsledky svých experimentů s rostlinami zveřejnil ve čtyřech desítkách publikací v odborných časopisech, přednášel i na vědeckých konferencích doma a v zahraničí.

Charakteristika jeho osobnosti by ale nebyla úplná, kdybychom nepřipomněli, že byl dlouhá léta velmi aktivním členem proslulého akademického pěveckého tělesa Moravan. Zúčastnil se s ním mnoha koncertů duchovní hudby u nás i za hranicemi, zejména v Itálii. Kořeny této Podešvovy umělecké záliby sahaly až do doby, kdy jako vysokoškolák bydlel v Sušilově katolické koleji v Brně.

Prof. J. Podešva zemřel v 93. roce života, který bohatě naplnil pedagogickou i vědeckou práci a láskou k rodině. Pro svou přátelskou, harmonicky vyrovnanou povahu a laskavost, jež z něho vyzařovala, zůstane v paměti u všech, kdo ho poznali.

Jiří Šebánek

RECENZE

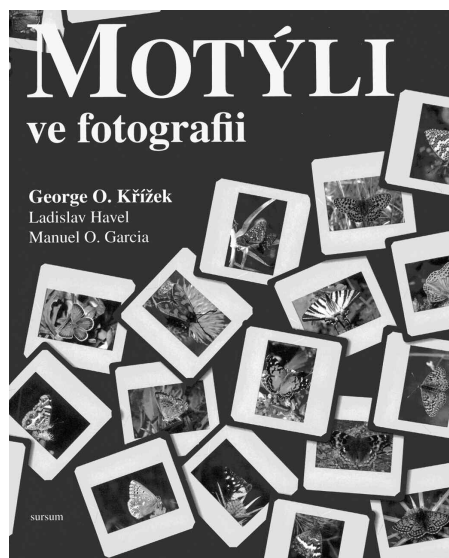
George O. Křížek, Ladislav Havel, Manuel O. Garcia: **MOTÝLI VE FOTOGRAFII**. Sursum, Tišnov 2006, 204 str. Cena 650 Kč

Motýli (*Lepidoptera*) představují řád hmyzu, kterému je díky bohatosti druhů a tvarové i barevné pestrosti věnována značná pozornost v mnoha knihách. Je však málo takových, v nichž jsou motýli fotograficky zachyceni živí a ve volné přírodě, protože tento způsob zobrazení vyžaduje hodně znalostí ze způsobu života druhů — bionomie, hodně trpělivosti a času. Okamžité zachycení prchavého života představuje motýly zcela jinak, než jak je známe z různých atlasů, kde jsou napnuti podle normy. Je třeba vzít v úvahu, že tato forma zobrazení živých jedinců je náročná také na fotografickou techniku.

Fotografie živých motýlů najdeme právě v publikaci G. O. Křížka a jeho spoluautorů, známých kvalitními snímky nejen těchto tvorů. Dr. Křížek byl iniciátorem edice tohoto díla, které vznikalo 20 let. Kniha se zabývá dospělci tzv. denních motýlů, zahrnuje tedy nadčeledi *Papilionoidea*, *Hesperioidea* a čeled' vřetenuškovitých (*Zygaenidae*).

Publikace je řešena formou dvoustran, kde na sudých stránkách jsou krátké texty přinášející informace o areálu a charakteru biotopu, současném stavu výskytu a historických údajích, o živných rostlinách housenek a jiných bionomických zajímavostech. Fotografie na lichých stranách jsou uspořádány do tabulí složených zpravidla ze šesti snímků.

Oblast, z níž snímky motýlů pocházejí, je možno označit jako západní palearkt, kde např. pro nejzápadnější oblast (Azorské ostrovy) jsou charakterističtí migranti z USA — danaus stěhovavý (*Danaus plexippus*) a babočka *Vanessa virginiensis*. V těchto případech si G. O. Křížek vypomohl snímky z USA, kde se tyto motýly vyskytují hoj-

něji a jsou pro fotografa přístupnější. Nejvýhodnější oblasti, kde autoři fotografovali některé endemické druhy, je Turecko. Maroko pak představuje nejjihnější areály motýlů zahrnutých v publikaci včetně Středozeří (např. ostruhák jižní — *Charaxes jasius*). Fotografie mnoha vysokohorských druhů, zejména z čel. okáčovitých (*Satyridae*), autoři pořídili až v suťoviskách, kde není pro člověka snadný pohyb, natož manipulace s těžkou fotografickou technikou za povětrnostních podmínek mnohdy nepříznivých pro fotografování (např. okáč *Erebia pluto*, okáč *Oeneis glacialis* aj.).

Podobně jako čeled' okáčovitých stojí za zmínku i čeled' modráskovitých (*Lycaenidae*). Autoři v knize představili podstatnou část druhů této čeledi z vymezené oblasti. Právě snímky modráskovitých jsou velmi cenné pro determinaci vzájemně si podobných druhů, protože nabízejí pohled na svrchní i spodní stranu křídel. Nejinak je tomu i u jiných čeledí. Řadu druhů přitom téměř není možné zachytit s rozevřenými křídly (např. žluťáci rodu *Colias*). Je přínosné, že vybrané druhy jsou zobrazeny několika snímky z různých oblastí Evropy a jsou tak zachyceny geografické rasy mnohdy se výrazně lišící od nominálního taxonu.

Kniha obsahuje 562 portrétů motýlů a čtyři snímky zástupců jiných řádů hmyzu (brouci — *Coleoptera*, rovnokřídli — *Orthoptera*) jako příklad Batesovských či Müllerovských mimikry v čel. vřetenuškovitých. Ve snaze předvést líc křídel některých druhů jsou ve třech případech otištěny i snímky preparovaných motýlů (žlutásek kleopatry — *Gonepteryx cleopatra*, modrásek Rebelův — *Maculinea rebeli*, modrásek bahenní — *M. nausitibous*), jejichž zařazení není v souladu s ostatními snímky. Domnívám se, že jejich vypuštění ze souboru by knize nijak neubralo na hodnotě.

Nakladatelství Sursum věnovalo publikaci velkou péči zejména po technické stránce a díky finanční podpoře od G. O. Křížka je vytištěna na vynikající matné křídě, která zaručuje dokonalou barevnost fotografií, což je dnes u knih přírodovědné povahy předpokladem. Poněkud rušivě působí několik snímků, kde chybějí části motýlů. Recenzent či čtenář těžko posoudí, zda k těmto estetickým nedostatkům došlo ze strany fotografů nebo při zpracování snímků pro tisk (skenování). Rovněž stojí za zamýšlení, zda by nebylo vhodné v úvodu stručně čtenáře seznámit s řadem motýlů, protože ne každý je s touto skupinou hmyzu obeznámen.

Závěrem lze konstatovat, že tato kniha, která se objevila na pultech českých knihkupectví, rozhodně obohatí naše poznání. Bohužel je však také nekrologem na řadu motýlů, kteří před několika desítkami let byli ještě hojnými druhy našich luk a lesů. Dnes je třeba za některými z nich putovat stovky kilometrů do zahraničí, kde dosud nacházejí podmínky k životu. O to významnější je takové druhy fotografovat. Kniha je rovněž neoprádatelná jako učebnice hmyzí fotografie, přinášející nespočet příkladů, jak realizovat dokumentární makrofotografii. Nelze proto jinak, než publikaci doporučit jak profesionálním entomologům, tak amatérům a všem zájemcům o přírodu. Přináší nevšední estetické zážitky, dává poznat bohatost motýlích druhů v Evropě a je mementem pro zachování životních podmínek v ekosystémech, jejichž nedílnou a významnou součástí jsou také motýli.

Rudolf Hrabák